

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Česká republika v Schengenském prostoru
Czech Republic in the Schengen Area

Student: Tereza Hanzelová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Iva Honová

Ostrava 2009

Zadání bakalářské práce

Student: **Tereza Hanzelová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Česká republika v Schengenském prostoru**
Czech Republic in the Schengen Area

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika Schengenské spolupráce
3. Zapojování ČR do Schengenského prostoru
4. Zhodnocení efektů členství ČR v Schengenském prostoru
5. Závěr

Seznam doporučené odborné literatury:

DOČKAĽ, Vít; FIALA, Petr; KANIOK, Petr; PITROVÁ, Markéta. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. 1. vyd. Adamov: MIKADAPRESS, 2006. ISBN 80-210-4076-9.
LANGER, Ivan; LOUŽEK, Marek. Vstup do Schengenu: výhody a nevýhody. Praha, CEP, 2008. 79 s. ISBN 978-80-86547-96-1.
TÝČ, Vladimír. Základy práva Evropské unie pro ekonomy. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

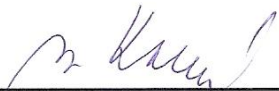
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Iva Honová**

Datum zadání: 21.11.2008

Datum odevzdání: 30.04.2009

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Česká republika v Schengenském prostoru“ včetně příloh vypracovala samostatně s použitím pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 7. 5. 2009

.....
Tereza Hanzelová

Obsah

Úvod.....	6
1. Charakteristika Schengenské spolupráce	8
1.1. Prvotní myšlenka volného hraničního prostoru	8
1.2. Opatření členských států v rámci Schengenské spolupráce	8
1.3. Obsah Schengenských dohod	9
1.4. Schengenské <i>acquis</i>	11
1.4.1. <i>Kategorie I. Schengenského <i>acquis</i></i>	11
1.4.2. <i>Kategorie II. Schengenského <i>acquis</i></i>	12
1.4.2.1. Společný vízový režim a vízová politika	12
1.4.3. Průmské smlouvy	13
1.5. Rozšíření schengenského prostoru	14
1.6. Vstup na území Schengenského prostoru.....	16
1.6.1. <i>Občané EU, Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska</i>	16
1.6.2. <i>Státní příslušníci třetích zemí</i>	16
1.6.3. <i>Státní příslušníci třetích zemí - rodinní příslušníci občanů EU, Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska</i>	17
1.7. Schengenské hodnocení	17
1.7.1. <i>Schengenské hodnocení České republiky</i>	18
1.8. Cíl Schengenské spolupráce	18
2. Zapojování ČR do Schengenské spolupráce.....	21
2.1. Přístupový proces ČR.....	21
2.1.1. <i>Přípravné práce ČR</i>	21
2.2. Mezi hlavní změny související se vstupem České republiky do Schengenu patří ...	24
2.3. Ochrana vzdušných hranic:	25
2.4. Schengenský informační systém (SIS I a SIS II)	25
2.4.1. <i>SIS II musí být schopen vyhovět následujícím kritériím:</i>	26
2.4.2. <i>Postup budování SIS II</i>	27
2.4.3. <i>Architektura systému</i>	28
2.4.4. <i>Náklady</i>	28
2.4.5. <i>Záznamy v SIS II</i>	28
2.4.6. <i>Zabezpečení a důvěrnost údajů</i>	29
2.4.7. <i>SIRENE</i>	30

2.5. Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích (FRONTEX).....	31
2.6. Schengenbus.....	32
2.6.1. Příklady využití Schengenbusu v praxi.....	33
3. Zhodnocení efektů členství ČR v Schengenském prostoru.....	35
3.1. Výhody a nevýhody vstupu České republiky.....	35
3.1.1. Výhody.....	35
3.1.2. Nevýhody.....	36
3.1.3. Dvojnásobný pohled na investice a české podnikání.....	37
3.2. Povědomí Čechů o Schengenské spolupráci.....	37
3.2.1. Charakteristika dotazníku.....	37
3.2.2. Kdo ví více o Schengenském prostoru muži nebo ženy.....	38
3.2.3. Celkové zhodnocení populace České republiky.....	40
3.2.4. Dávají Češi Schengenské spolupráci zelenou.....	40
3.3. Komparace povědomí českého a slovenského národa o Schengenském prostoru...	42
Závěr.....	45
Seznam použité literatury.....	46
Seznam příloh.....	49

Úvod

Schengenská spolupráce se vyvinula z myšlenky pospolitosti mezi sousedícími státy. Jisté snahy o takovéto seskupení vznikaly jako první mimo rámec Evropy. Prvním evropským náznakem bylo vytvoření BENELUXU, čili sloučení Belgie, Nizozemí a Lucemburska za účelem vytvoření pásma jednotného vnitřního trhu. Tato idea byla časem prohloubena vytvořením Schengenského prostoru. Vše začalo podepsáním Schengenské dohody roku 1985 v malém lucemburském městečku Schengen, odkud dostala název. Prvními zeměmi zapojenými do této spolupráce byly již zmíněné země BENELUXU spolu s Německem a Francií, s nimiž tvoří společné hranice. Tato smlouva měla prohloubit mezinárodní harmonizaci a kooperaci podpořenou zrušením kontrol na vnitřních hranicích členských států. K tomuto plánu se začaly postupně připojovat i jiné země a vyústěním bylo zavedení Schengenského protokolu do unijního práva prostřednictvím Amsterodamské smlouvy, což znamená pro nově přistupující země do Evropské unie povinnost přijmout Schengenskou spolupráci jako fakt a začlenit do svého právního řádu Schengenské acquis. Toto partnerství nevylučuje ani země mimo rámec Evropské unie. Díky asociačním dohod se připojily již i Švýcarsko, Norsko a Island.

První kapitola se zaměřuje na nástin historie Schengenského prostoru, jaká opatření musí členské země udělat v rámci Schengenské spolupráce. Co jsou Schengenské dohody a co v nich nalezneme, včetně Schengenského acquis. Jak docházelo k rozšiřování této kooperace a co je cílem této součinnosti členských zemí.

Druhá kapitola se zabývá přípravami a přístupovým procesem České republiky do Schengenského prostoru. Opatření, která musela naše země přijmout, jsou také nedílnou součástí této části. Zmínka bude také o Schengenském informačním systému, co znamená, proč byl vytvořen a z jakého důvodu do něj musí umožnit všechny členské státy přístup. Součástí přístupu České republiky byl také projekt vytvoření Schengenbusu.

Třetí kapitola a zároveň poslední je věnována výhodám a nevýhodám vstupu České republiky do Schengenského prostoru. Hovořit se bude o znalostech Čechů v této oblasti, a také si je srovnáme s informovaností našich blízkých sousedů ze Slovenska.

Cílem této bakalářské práce je poukázat na nedostatky, jenž souvisí s povědomím občanů České republiky o problematice Schengenského prostoru a členství ČR v něm.

1. Charakteristika Schengenské spolupráce

1.1. Prvotní myšlenka volného hraničního prostoru

Myšlenka kontinentu bez hranic provází Evropu již po celá staletí. Již v době Středověku existovaly sloučená území, která umožňovala rychlejší a snadnější obchodování. Právě tato idea přivedla Jiřího z Poděbrad k možnému sjednocení oblastí v jeden velký celek, avšak vzhledem k nedostatku nástrojů, které v naší době máme, nemohla být dokončena. Tato vize se uchovala až do dnešní doby a díky ní byla vytvořena Evropská unie, tak jak ji známe dnes.

Jednou z iniciativ Evropské unie bylo otevření hraničního prostoru. Kvůli nesouhlasu mnoha členských států, které se obávaly ztráty suverenity, nebylo možné ji dokončit. Otevřený hraniční prostor bez dalších formalit tedy mohl vzniknout mimo Evropskou unii, ačkoliv členy tohoto prostoru budou zakládající země.

Za počáteční iniciativu považujeme Saabrückenskou úmluvu z roku 1984. Jejími signatáři byly Francie a Německo, účelem smlouvy bylo odstranění hraničních formalit pro občany Evropského společenství. Koncem roku 1984 se k německo-francouzské myšlence připojily státy Beneluxu a vypracovaly dohodu o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích.

Na kongresu v lucemburském městečku Schengen byla dne 14. června 1985 podepsána dohoda, jejíž název vyplynul z místa sjednání, která nevyžadovala ratifikaci národními parlamenty. Její základ bych pouze prozatímní. Status právní normy nabyla až Schengenská prováděcí úmluva z roku 1990, u níž byla ratifikace vyžadována parlamenty všech zúčastněných zemí. Realizace celého projektu byla velmi náročná a trvala dalších pět let, než byla uvedena v praxi ke dni 26. března 1995.

1.2. Opatření členských států v rámci Schengenské spolupráce

Aby nedošlo ke ztrátě suverenity členských států, dohodly se na opatřeních, která mohou pomoci jako kompenzace otevření vnitřních hranic.

Mezi hlavní opatření patří:

- zrušení kontrol na společných hranicích a jejich nahrazení na hranicích vnějších,
- společná definice podmínek pro překračování vnějších hranic a jednotná pravidla a postupy kontrol v zemích,
- harmonizace podmínek vstupu a udělení víz, které se týkají krátkodobých pobytů,
- koordinace správních orgánů určených k ostraze hranic (jedná se o důstojníky, harmonizace instrukcí a nové vyškolení pracovníků),
- opatření v boji proti nelegálnímu přistěhovalectví,
- nová pravidla upravující odpovědnost za posouzení žádostí o azyl,
- zvýšení intervencí v oblasti bezpečnosti pro udržení veřejného pořádku,
- posílení spolupráce v oblasti justice, zejména pak rychlejší šíření informací o výkonu trestu a rychlejší vydávání uprchlíků, kteří jsou za tresty zodpovědní,
- vytvoření Schengenského informačního systému („SIS“)¹.

Všechna tato opatření přijal Výkonny výbor zřízený prováděcí úmluvou z roku 1990.

1.3. Obsah Schengenských dohod

Schengenské dohody upravují spolupráci národních policejních, celních a soudních orgánů. Hlavním cílem je zajistit bezpečnost při současném odstraňování kontrol na vnitřních hranicích.

První Schengenská dohoda z roku 1985 je rozdělena na hlavu I. Opatření s kratší dobou realizace, která čítá 16 článků a na hlavu II. Opatření s delší dobou

¹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33020.htm>

realizace, jež obsahuje 17 článků. Rozsah celé smlouvy je dán třiceti třemi články. Není tedy příliš myšlenkově rozvinutá a obsahuje pouze zobecněné informace, které nemusí členské státy zcela jednoznačně pochopit a implementovat tak, jak je považováno.

Schengenská prováděcí úmluva z roku 1990 už je strukturována do osmi hlav, jejichž obsah je detailnější a skýtá komplexnější návod na vytvoření schengenského prostoru:

- I. popisuje použité pojmy, které se dále nachází v textu úmluvy, aby nedošlo k jejich případnému nepochopení,
- II. zrušení kontrol na vnitřních hranicích a pohyb osob – zabývá se překračováním vnitřních hranic a vnějších hranic, kde díky odstranění v rámci prvních zmíněných by měla probíhat zvýšená ochrana, řešení vízové politiky (krátkodobá a dlouhodobá víza), podmínky pro pohyb cizinců, povolení k pobytu a záznam o osobě, které má být odepřen vstup, doplňující opatření a příslušnost k projednávání žádostí o azyl,
- III. policie a bezpečnost - zahrnuje policejní spolupráci, vzájemnou pomoc v trestních věcech, zákaz dvojího trestu, vydávání osob, předávání výkonu trestních rozsudků, omamné látky a střelné zbraně a střelivo,
- IV. Schengenský informační systém – obsahuje zřízení SIS, provoz a využívání SIS, ochrana osobních údajů a zabezpečení údajů v SIS a rozdělení nákladů SIS,
- V. přeprava a pohyb zboží
- VI. ochrana osobních údajů
- VII. výkonný výbor
- VIII. závěrečné ustanovení

1.4. Schengenské acquis

Mezi hlavní mezníky schengenského prostoru patří zavedení Schengenského acquis protokolem uvedeným v Amsterodamské smlouvě z 1. května 1999 do institucionálního rámce EU. Schengenská spolupráce se z mezivládní úrovně vypracovala na úroveň Evropské unie. Schengenské acquis je tvořeno oběma Schengenskými dohodami z roku 1985 a 1990, protokoly a dohody o přistoupení nových států k „Schengenu“, jednak rozhodnutími a prohlášeními bývalého Výkonného výboru Schengenu, jakož i dalších subjektů, na něž tento výbor přenesl své rozhodovací pravomoci. Do kategorie Schengenského acquis jsou řazeny i navazující odvozené právní akty ES/EU. Dále jej tvoří:

- Protokol o začlenění schengenského acquis do rámce Evropské unie (příloha Amsterodamské smlouvy o EU),
- Rozhodnutí Rady z 20. května 1999, které určuje právní základ všech ustanovení nebo rozhodnutí, jež tvoří Schengenské acquis, v souladu s příslušnými ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Smlouvy o Evropské unii (1999/436/ES).²

Celé Schengenské acquis je rozděleno do dvou kategorií, které zohledňují přistupující státy.

1.4.1. Kategorie I. Schengenského acquis

Je závazná a použitelná ihned po přistoupení, což znamená pro nově přijaté země nutnost přijmout tuto první kategorii intervenčních opatření. Tato povinnost je dána ve smlouvách o přijetí a týká se následujících bodů:

- zvýšení hraničních kontrol na vnějších hranicích,
- policejní a soudní spolupráce, včetně obchodování s drogami,
- přijetí některých aspektů vízové politiky (emise tzv. vízových listů),

² www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_3.html#15

- ustanovení odpovědnosti pro dopravce.

1.4.2. Kategorie II. Schengenského acquis

Druhá kategorie opatření zahrnuje cíle, které jsou sice závazné pro všechny členské státy Evropské unie, ale není možné je zavést v rámci přistupujících zemí bezprostředně po jejich přijetí. Pro tuto třídu existují tři základní pilíře, jimiž jsou:

- společný vízový režim a vízová politika,
- úplné zrušení kontrol na vnitřních hranicích a volný pohyb v rámci celé schengenské oblasti,
- ustanovení týkající se Schengenského informačního systému.

1.4.2.1. Společný vízový režim a vízová politika

Společná vízová politika³ představuje jeden z pilířů systému ochrany hranic států EU/Schengenu, který je zároveň nástrojem pro řízení migrace i součástí politiky vnějších vztahů. Oblast vízové politiky upravuje řada předpisů, které stanovují postupy a podmínky pro udělování jednotných schengenských víz.

Jednotné schengenské vízum, umožňující svému držiteli volný pohyb po všech zemích Schengenu, je vydáno pouze při splnění všech stanovených podmínek, které jsou důkladně prověřovány. Základním typem schengenského víza je **krátkodobé vízum** (typ C), které svého držitele opravňuje k pobytu na území Schengenu po dobu v něm uvedenou, nejdéle však 3 měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území Schengenu. Dále je vydáváno jednotné **tranzitní vízum** (typ B) a letištní průjezdní vízum (typ A). Za určitých podmínek může schengenský stát výjimečně vydat rovněž vízum s omezenou územní platností. Toto tzv. **LTV vízum** však umožňuje vstup a pobyt pouze na území jednoho či více států, nikoliv celého Schengenu.

³ <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09OA%3D%3D>

Předpisy EU ani Schengenu v zásadě neupravují podmínky pro pobyty delší 3 měsíců. Tato pravidla jsou upravena předpisy jednotlivých členských států. ČR např. vydává **dlouhodobá víza** (tzv. vízum k pobytu nad 90 dnů – vízum typu D) a povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu. Harmonizace v případě pobytů nad 3 měsíce je stanovena schengenskými předpisy a spočívá v možnosti vydávání dlouhodobých víz **typu D+C** (po dobu prvních 3 měsíců platnosti víza mají současnou platnost schengenských víz umožňujících pobyt ve všech schengenských státech), v právu projíždět územím jiných schengenských států při cestě do státu, který udělil dlouhodobé vízum typu D, a v prověřování záznamů v Schengenském informačním systému při zpracování žádostí o víza.

Významné legislativní nástroje a projekty vízové politiky:

Vízový kodex: nový legislativní nástroj, který sjednotí dosavadní pravidla vízové a konzulární praxe a dále je harmonizuje. Měl by být schválen v 1. pololetí 2009.

Vízový informační systém (VIS): elektronická databáze pro výměnu údajů (vč. biometrických prvků) o žadatelích o víza a historie jejich předchozích žádostí o vízum mezi konzuláty členských států. Měl by být spuštěn v červnu 2009 v pilotní fázi v Severní Africe a plně využíván na všech zastupitelských úřadech od 1. 1. 2012.

1.4.3. Průmské smlouvy

Dne 27. května 2005 podepsalo sedm členských států Evropské unie v německém městě Prüm spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Signatáři této smlouvy jsou: Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Lucembursko, Nizozemí a Rakousko.

Cílem této smlouvy je pomoc dalšímu rozvoji evropské spolupráce a její uvedení na vyšší úroveň prostřednictvím lepší výměny informací, zejména pak v boji proti terorismu, přeshraniční kriminalitě a nelegální migraci. Celá tato dohoda zůstává otevřená i ostatním členům Evropské unie.

V oblasti policejní spolupráce se podařilo docílit podpisu všech dvaceti sedmi

členů Evropské unie. To znamená zpřístupnění policejních databází mezi všemi členy navzájem, což vede ke zlepšení práce policie v celé Evropě.

1.5. Rozšíření Schengenského prostoru

Když pět prvních států (Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemí a Německo) 14. července 1985 podepsalo v lucemburské vesnici Schengen smlouvu, v níž se dohodly na zrušení kontrol v rámci vnitřních hranic, nebyla dohoda uvedena v právním řádu Evropské unie. Až s přístupem nových zemí roku 1990 Itálie a následujícího roku Portugalsko a Španělsko počaly státy mezi sebou jednat o možnosti začlenění úmluvy do unijního práva. Celá příprava však nebyla krátkodobě uskutečnitelná, po dobu vyjednávání stihly přistoupit další státy, a to v roce 1992 Řecko, za tři roky po něm následovalo Rakousko a těsně před uvedením v platnost Dánsko, Finsko a Švédsko.

V roce 1997 došla jednání k úspěšnému zakončení vydáním tzv. Schengenského protokolu, který byl začleněn jako jedna z příloh Amsterodamské smlouvy, jež vešla v platnost roku 1999. Následkem protokolu se zavázaly všechny členské státy Evropské unie k přistoupení do schengenského prostoru, výjimka byla udělena státům Velké Británie a Irsku. Nemusejí vstoupit, ale pouze se podílet na některých aspektech spolupráce.

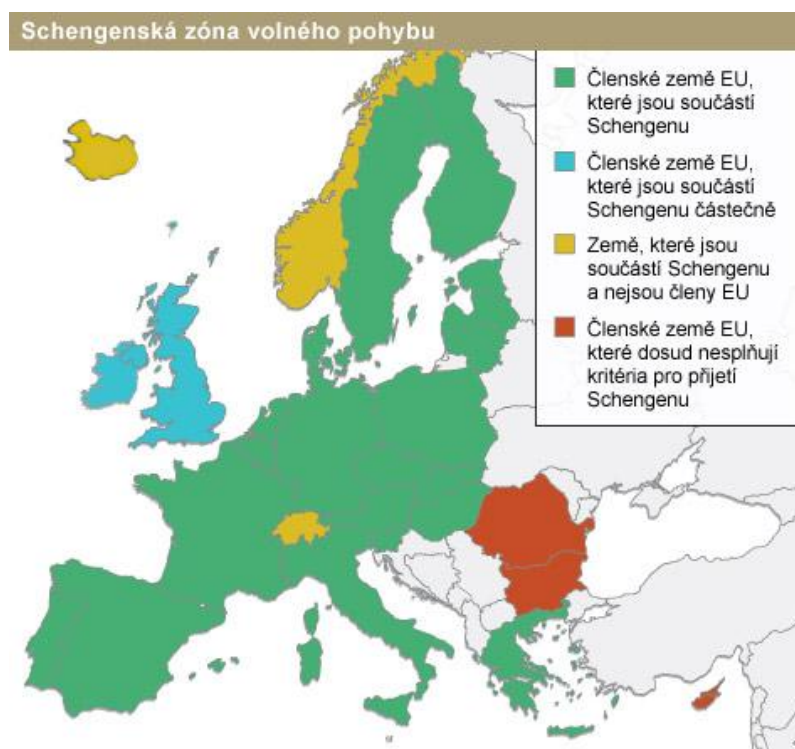
Rok 2000 přinesl změnu, poprvé nevstupovaly členské země, ale na základě asociačních dohod byl vstup povolen Islandu a Norsku. Důvodem je zejména vysoká vyspělost zemí a exportní schopnost velmi kvalitních výrobků i služeb.

Po přistoupení desíti nových členských států v roce 2004, bylo jasné, že se prostor bude dále rozšiřovat. Ačkoli nové členské země neprojevovaly souhlas ve všech aspektech dohody, jejich přístupové smlouvy hovořily jasně. V Protokolu byl určen vstup členských států Evropské unie do „prostoru bez hranic“. Přístupová smlouva vymezila povinnost přijetí části Schengenského acquis (kategorie I.) do roku 2007, avšak závazek bylo schopno dodržet pouze devět zemí, Kypru byla udělena výjimka, z důvodu velkých etnických neshod.

Ze dne 20. na 21. prosince 2007 byly odstraněny vnitřní pozemní hranice států Estonska, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska, Slovinska a samozřejmě také České republiky. Uvolnění hranic znamenalo zrychlení cestování mezi zeměmi a také možnost snížení nákladů na provozování celních správ, které však nebyly úplně zrušeny. Po otevření pozemních hranic také následovalo otevření vzdušného prostoru, jež bylo uskutečněno na našem území a také našich sousedů ze Slovenska ke dni 30. března 2008. Tímto bylo Schengenské acquis kategorie I. úspěšně dokončeno. Tato skutečnost znamenala splnění úkolu, jež bylo vymezeno v přístupových smlouvách.

Rok 2008 byl dalším rokem rozšíření o Švýcarsko, které již od roku 2004 mělo podepsanou asociační dohodu o provádění, uplatňování a rozvoji Schengenského acquis. Evropská unie zde zohlednila těsné vztahy s Lichtenštejnskem a uzavřela s ním dohodu o přístupu v budoucnu.

Obrázek 1.1 Schengenská zóna volného pohybu

Zdroj: <http://aktualne.centrum.cz/eurorubrika/clanek.phtml?id=624710> [cit. 12. 12. 2008]

1.6. Vstup na území Schengenského prostoru

1.6.1. Občané EU, Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska

Tito občané jsou při překračování vnějších hranic podrobeni tzv. minimální kontrole, jejímž účelem je ověřit totožnost na základě kontroly platnosti předloženého cestovního dokladu (průkaz/doklad totožnosti nebo cestovní pas).

1.6.2. Státní příslušníci třetích zemí

Občané jsou při překračování vnějších hranic podrobeni důkladné kontrole, při které se ověřuje jejich totožnost na základě kontroly platnosti předloženého cestovního pasu a současně splnění všech podmínek pro vstup na území Schengenského prostoru, tj.:

- mají platný cestovní doklad nebo doklady, které je opravňují k překročení hranice,
- mají platné vízum, pokud je požadováno, ledaže jsou držiteli platného povolení k pobytu,
- zdůvodní účel a podmínky předpokládaného pobytu a mají zajištěny dostatečné prostředky pro obživu na dobu předpokládaného pobytu i na návrat do své země původu, nebo jsou schopni si tyto prostředky legálním způsobem opatřit,
- nejsou osobami vedenými v Schengenském informačním systému (SIS), jimž má být odepřen vstup,
- nejsou považováni za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy kteréhokoliv ze schengenských států. Cestovní doklady státních příslušníků třetích zemí jsou při vstupu i výstupu z/do Schengenského prostoru opatřovány přechodovým razítkem.

1.6.3. Státní příslušníci třetích zemí - rodinní příslušníci občanů EU, Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska

Občané jsou při překračování vnějších hranic podrobeni minimální kontrole, při které se ověřuje jejich totožnost na základě předložení cestovního pasu a doklady potvrzující rodinný vztah k občanu EU a výše uvedených států. Pokud podléhají vízové povinnosti, je od nich v zásadě požadováno vízum. K pobytu do 3 měsíců není třeba vízum v případě, že jsou držiteli platného povolení nebo průkazu k pobytu vydaného státem EU nebo výše uvedených států. Rodinným příslušníkům je možné udělit vízum na hraničním přechodu. Aby mohli rodinní příslušníci vstoupit do Schengenského prostoru, nesmí být vedeni v SIS jako osoby, jimž má být odepřen vstup z důvodu, že představují trvalou hrozbu pro veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost kteréhokoliv ze schengenských států. Existence přetrvávající hrozby musí být potvrzena při každém odmítnutí vstupu. Cestovní doklady rodinných příslušníků se při překračování vnějších hranic Schengenu opatřují přechodovým razítkem v případě, že nepředloží doklad o pobytu na území EU nebo výše uvedených států. Tato pravidla platí za podmínky, že rodinní příslušníci občana EU nebo výše uvedených států doprovázejí nebo následují. Pokud tomu tak není, vztahují se na ně pravidla platná pro státní příslušníky třetích zemí.⁴

1.7. Schengenské hodnocení

Schengenské hodnocení je specifickým hodnotícím procesem, kterým musí projít každý stát usilující o začlenění do schengenského prostoru.

Jeho prostřednictvím se prověřuje úroveň připravenosti na plné převzetí schengenského acquis, ale i způsob uplatňování schengenských standardů v praxi, neboť schengenské hodnocení absolvují také státy, které se na schengenské spolupráci již plně podílejí.

Počátkem roku 2009 bude zahájena praktická část schengenského hodnocení Bulharska a Rumunska, jejichž cílovým termínem pro zrušení hraničních kontrol je březen 2011. Zároveň bude opakovaně prověřováno správné provádění schengenských standardů ze strany pěti schengenských států: Belgie, Nizozemska,

⁴ http://www.airport-ostava.cz/UserFiles/File/Ke_stazeni/SCHENGEN_letak_cizinci_cz.pdf

Lucemburska, Francie a Německa. Díky předsednictví ČR v Radě EU v prvním pololetí roku 2009 budou čeští zástupci vést expertní týmy provádějící hodnocení v tomto období.

Dalším státem, u kterého lze předpokládat zahájení hodnocení v průběhu roku 2009 je Lichtenštejnsko. V případě Kypru a Velké Británie bude rozhodujícím faktorem výrazný pokrok při budování Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), jehož vývoj nadále pokračuje.

Schengenské hodnocení je komplexním systémem, který zahrnuje písemnou část odpovídání dotazníků a praktické ověřování plnění schengenských standardů přímo na území daných států. Součástí hodnocení je vždy posouzení připravenosti resp. správného uplatňování schengenských pravidel v praxi, hodnocený stát proto vždy obdrží sérii doporučení pro zlepšení stávající praxe či odstranění zjištěných nedostatků. Ještě před ukončením hodnotícího procesu přitom musí doložit splnění těchto doporučení.⁵

1.7.1. Schengenské hodnocení České republiky

Česká republika absolvovala schengenské hodnocení v letech 2005-2007. V jeho rámci byla šestkrát navštívena hodnotícími týmy expertů, kteří prověřovali připravenost ČR ve všech oblastech schengenské spolupráce (policejní spolupráce, ochrana osobních údajů, vízové a konzulární záležitosti, ochrana hranic na mezinárodních letištích a SIS). Průběžně uváděla doporučení expertů pro správnou aplikaci schengenských předpisů do praxe, což umožnilo, aby příslušná pracovní skupina Rady EU konstatovala její připravenost na vstup do Schengenu a mohla ministrům členských států doporučit schválení rozhodnutí o zrušení kontrol na vnitřních hranicích.⁶

1.8. Cíl Schengenské spolupráce

Hlavním cílem schengenské spolupráce je odstranění kontrol na vnitřních hranicích členských zemí, což s sebou jistě přináší svá pozitiva díky volnému pohybu

⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/schengenske-hodnoceni.aspx>

⁶ <http://www.mvcr.cz/clanek/schengenske-hodnoceni.aspx>

osob, zboží, kapitálu a služeb v rámci schengenského prostoru, a to kdykoli a kdekoli, což může být zneužito osobami hledanými, nelegálně migrujícími či podezřelými z trestných činů. Například pro tyto skutečnosti je umožněno zemím začleněným do tohoto prostoru využít právo na dočasné obnovení kontrol na vnitřních hranicích, a to až po dobu šesti měsíců, pokud to vyžaduje vnitřní bezpečnost státu.

Výraznější kontrola je přesunuta na oblast vnějších hranic, tj. hranice se státy, které nejsou součástí schengenské spolupráce. Je samozřejmostí, že každý občan cestující přes hraniční přechody je kontrolován, v dnešní době stačí jeden platný doklad, který potvrzuje totožnost. U příslušníků třetích zemí je to složitější, ti se podrobují důkladné kontrole, při které je zjišťováno, zda splnili všechny podmínky související se vstupem a pobytem v dané zemi, například odůvodnění účelu pobytu. Co se týče kontroly v rámci letišť, tam se hodnotí, zda je to osoba přepravující se v rámci schengenského prostoru, kde stačí pouze doklad totožnosti a bezpečnostní prohlídka a mimo schengenský prostor, kde kromě již dvou zmíněných aktivit musí jako doted' absolvovat pasovou kontrolu.

Dalšími kompenzačními opatřeními tohoto zjednodušení jsou v rámci vstupu a pobytu občanů třetích zemí, spolupráce justičních a policejních orgánů, sdílení údajů o některých osobách a věcech důležitých pro zajištění bezpečnosti a práva ve společném prostoru, a to zejména prostřednictvím Schengenského informačního systému a ochrana předávaných a sdílených osobních údajů. Je brán ohled i na opatření v oblasti udělování azylu a jeho nabývání, držení a předávání střelných zbraní a střeliva, sice se dnes již v zásadě nepovažují za schengenské standardy, ale bez spolupráce v těchto oblastech by se zrušení kontrol jistě neobešlo.

Vízová a konzulární spolupráce je nástrojem regulujícím příliv osob či eliminaci osob představujících bezpečnostní riziko. Tato politika je uplatňována a harmonizována v rámci EU nikoli pouze mezi státy schengenského prostoru. Existující seznam zemí, jejichž obyvatelé potřebují vstupní vízum, je tzv. černý seznam. Obdobný seznam, který je také nazýván bílý, občany osvobozuje od této povinnosti. Země schengenského prostoru navíc upravily podmínky pro krátkodobý pobyt na svém území. Tzv. schengenské vízum, jehož držitel jej může využít k pobytu a volnému pohybu v schengenském prostoru po dobu až tří měsíců během

šestiměsíčního období ode dne prvního vstupu na území Schengenu (zkráceně označován Schengenský prostor). Dlouhodobý pobyt či stanovení podmínek pro získání občanství harmonizováno není, je předmětem legislativní úpravy každého státu (viz výše vízový režim a vízová politika).

S ohledem na organizovaný zločin, kterému odstranění kontrol na vnitřních hranicích, může přihrát do ruky je zesílena justiční a policejní spolupráce, jejíž orgány intenzivně spolupracují na předcházení, odhalování a stíhání trestných činů v rámci společného prostoru, v němž již neexistuje úkryt před spravedlností. Včetně Schengenského informačního systému zde patří i vzájemná spolupráce zaměřená na přímou komunikaci všech zainteresovaných orgánů, nasazování smíšených hlídek, vytváření společných policejních pracovišť, přeshraniční sledování a pronásledování, které umožňují policejním orgánům jednoho státu za určitých podmínek pokračovat ve svých aktivitách i na území jiného státu.

Středem pozornosti je ochrana osobních údajů, zajištěna Úřadem pro ochranu osobních údajů, která v rámci Schengenského prostoru podléhá přísným pravidlům a kontrola je zajištěna nezávislými pozorovacími orgány.

2. Zapojování ČR do Schengenské spolupráce

2.1. Přístupový proces ČR

Když podepsala ČR smlouvu o přistoupeních a celý proces, který měl předcházet samotnému vstupu, ještě nikdo netušil, co všechno nám vstup přinese a jaké podmínky si budou členové EU klást. Vše se ukazovalo postupně, jevílo se jako splnitelné, až do doby ratifikace Amsterodamské smlouvy, kde jak je výše uvedeno nalezneme v tzv. Schengenském protokolu podmínku, jenž udává nutnost vstoupení každého státu do tohoto prostoru.

Zpočátku tato zpráva vyvolala velké obavy, které pramenily z toho, co nám může tato přístupová dohoda ještě všechno přinést a jaké to pro nás bude mít důsledky. Z důvodu paniky bylo zapotřebí provést zasedání s účastí všech nově přistupujících států. Tyto rozhovory nazývá Evropská unie pro své potřeby jako „screening“ (prověřování). Analytický rozbor tohoto článku Amsterodamské smlouvy proběhlo v březnu 1999, avšak nemohlo být příliš podrobné z důvodu nedostatku času pro dokonalý rozbor. Nejednalo se ani tak o rozbor legislativní, jako právě o rozbor možných důsledků a potřebných kvót pro splnění Schengenského acquis I. kategorie. Právě tento rozbor měl přinést rozptýlení obav.

Právě připravenost státu na vstup byla určována dle schopnosti přijetí požadavků vymezených Schengenským protokolem.

2.1.1. Přípravné práce ČR

Česká republika nebrala nutnost počátečních prací na lehkou váhu, proto již v roce 1998 započala své první opatření, která měla ulehčit a připravit nejen legislativu, ale i celý stát na možnosti vstupu do Schengenského prostoru. Pro tyto účely vytvořilo Ministerstvo vnitra ČR Pracovní skupinu pro schengenskou spolupráci. Tímto mohlo začít organizované přebírání Schengenského acquis, které kladlo důraz na to nejpodstatnější, čímž je přijetí legislativy a právních opatření a zajištění dostatečného toku finančních prostředků do této oblasti.

Práce skupiny vyvrcholila v první psaný akt, týkající se problematiky tohoto projektu. Roku 2001 byl tedy vydán Schengenský akční plán České republiky, který se zabývá jednotlivými kroky, které musela ČR provést a postupem implementace protokolu. Tento plán byl několikrát aktualizován. SAP 2001 měl zajistit přípravu ČR na vstup tak, aby byla k 1. lednu 2006 schopna zrušit hraniční kontroly se sousedními zeměmi, tedy s Německem, Rakouskem, Slovenskem a Polskem.

Celý dokument, který ČR velmi uvážlivě vypracovala, byl Evropskou unií přijat velmi kladně. Na Schengenský akční plán 2001 navázaly pak ještě další dva plány vydané v letech 2003 a 2005. Všechny Schengenské akční plány jsou stejně organizačně uspořádány. Jednotlivé části jsou členěny podle hlav Schengenské prováděcí úmluvy s přehledem relevantního *acquis*. V části označované „stav plnění“ poskytuje informaci o celkovém dosaženém stavu v přebírání Schengenského *acquis* a o pokroku za uplynulé období. V části „úkoly“ jsou vyznačeny již splněné úkoly. Nově stanovené úkoly jsou graficky zvýrazněny.

V roce 2003 schválila Vláda ČR strategii pro plné zapojení do Schengenské spolupráce, která předpokládala zrušení kontrol na hranicích se sousedními státy v říjnu 2007. Tento termín byl především stanoven s ohledem na vývoj SIS II, jehož funkčnost byla podmínkou pro plné zapojení nových členských států (E-learningový kurz Schengen a Česká republika).

Dne 1. května 2004 vstoupila ČR do EU společně s dalšími devíti novými státy. Závazek o nutnosti plné aplikace Schengenského *acquis* je pro Českou republiku stanoven v čl. 3 odst. 1 Aktu o podmínkách přistoupení Smlouvy o přistoupení k Evropské unii (Schengenské *acquis* kategorie I). Zbývající část Schengenského *acquis* (kategorie II) bude podle čl. 3 odst. 2 prováděno na základě jednomyslného rozhodnutí Rady EU.

Již svým vstupem do EU dne 1. května 2004 Česká republika převzala většinu pravidel uplatňovaných státy Schengenu/EU v oblasti bezpečnosti a ochrany hranic. Kromě účasti na společné vízové politice EU začala plnit podmínky Schengenského *acquis* týkající se:

- překračování vnějších hranic (s výjimkou ustanovení týkajících se Schengenského informačního systému),

- povinnosti dopravců,
- vzájemná spolupráce v trestních věcech,
- vzájemná pomoc mezi policejními orgány pro účely prevence a odhalování trestných činů,
- boj proti nelegálnímu dovozu omamných a psychotropních látek,
- výměna informací o střelných zbraních,
- ochrana osobních údajů (v rámci uvedených oblastí).⁷

Během období, po vstupu do otevření hranic, které trvalo 3 roky si české instituce i občané, kteří byli najednou zatíženi o něco více, zvykli na všechny podmínky, kterými se museli začít řídit a tyto procesy se v mnoha případech staly každodenní rutinou. Právě tato kritéria, která orgány dodržovaly se také projevila, například v migrační politice, výrazným poklesem přílivu migrantů, kteří nelegálně překračovali hranice.

Dalším milníkem na cestě do Schengenu je 1. září 2007, kdy policejní, celní, justiční a další oprávněné orgány ČR začaly v praxi využívat Schengenský informační systém (SIS), který od té doby tvoří standardní součást kontrol prováděných na hranicích i ve vnitrozemí a který je konzultován při registraci vozidel, posuzování žádostí o vízum či povolení k pobytu apod.

Všechny Schengenské akční plány již připravily ČR na vstup do Schengenského prostoru. A tak ČR dovršila přijetí schengenského acquis I. kategorie v půlnoci mezi 21. a 22. prosincem 2007, kdy došlo k otevření pozemních hranic a 30. březen 2008 znamenal pro ČR otevření hranic vzdušných.

Vstupem do Schengenu byl proces přebírání schengenských pravidel dovršen. ČR převzala zbývající část schengenských pravidel, která souvisela se SIS a která byla bezprostředně spojená se zrušením kontrol na vnitřních hranicích. Tato pravidla se týkají např. následujících oblastí:

- překračování vnitřních hranic,

⁷ <http://www.euroskop.cz/255/sekce/zmeny-vyplyvajici-z-pripravy-cr-na-schengen/>

- krátkodobá a dlouhodobá víza,
- podmínky pro pohyb a pobyt občanů třetích zemí,
- přeshraniční policejní spolupráce,
- Schengenský informační systém (SIS),
- ochrana osobních údajů vedených v SIS.

2.2. Mezi hlavní změny související se vstupem České republiky do Schengenu patří

- **překračování pozemních hranic bez hraničních kontrol a bez zastavení**
Hranice České republiky se sousedními státy je možné překračovat v jakémkoli místě a v jakoukoli denní či noční hodinu, tedy i mimo bývalé hraniční přechody a jejich provozní dobu. I nadále je však nutné dodržovat pravidla týkající se povinnosti prokázat v případě potřeby svou totožnost platným občanským průkazem nebo cestovním pasem během pobytu v jiném státě EU. Další omezení mohou vyplynout z důvodů ochrany přírody (omezení přechodu hranic v chráněných územích) a z důvodů ochrany soukromého majetku.
- **Nové účinné nástroje pro potírání kriminality**
Schengen přinesl zintenzivnění spolupráce s policejními i justičními orgány ostatních schengenských států při předcházení, odhalování a stíhání trestných činů. Kromě výměny informací prostřednictvím Schengenského informačního systému (SIS) ke spolupráci přispívají společná kontaktní centra se sousedními státy, nasazování společných smíšených hlídek nebo přeshraniční sledování a pronásledování, které umožňují policejním orgánům jednoho státu za určitých podmínek pokračovat ve svých aktivitách i na území jiného státu (např. při pronásledování osoby podezřelé ze spáchání trestného činu).

- **Využívání Schengenského informačního systému**

Již od 1. září 2007 mají příslušné české orgány přístup k Schengenskému informačnímu systému (SIS).

- **Zjednodušené cestování cizinců**

Zastupitelské úřady ČR vydávají krátkodobá víza ve formě tzv. jednotných schengenských víz s platností pro celý schengenský prostor. Žadatelům ze třetích států podléhajícím vízové povinnosti tato víza umožňují cestovat téměř po celé Evropě s jedním vízem. Občané třetích zemí, kteří jsou držiteli platného povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu na území ČR a kteří podléhají vízové povinnosti, už pro své krátkodobé cestování po Schengenu nepotřebují vízum – stačí jim platné české povolení k pobytu a platný cestovní pas.⁸

2.3. Ochrana vzdušných hranic:

Vzdušné hranice, stejně jako hranice pozemní, jsou díky Schengenském protokolu otevřené volnému pohybu. Ale pokud se jedná o lety, které jsou mimo prostor vymezený v přístupových smlouvách, budou se kontrolovat stále stejným způsobem jako dosud, ne-li že se standardy zpřísní. Navíc způsob dozoru se liší v případech občanů Evropské unie a v případě příslušníků ze třetích zemí.

Zájem o lety z ČR do zemí mimo Schengenskou dohodu projevilo 15 letištních celků, které musely splnit další podmínky v oblasti bezpečnosti pro mezinárodní letiště. Povolení získala od Úřadu pro civilní letectví provozovat „neschengenské lety“. Pět letišť, a to Praha-Ruzyně, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov, Pardubice a Karlovy Vary, se rozhodlo provést stavební úpravy, které rozliší cestující přepravující se v rámci Schengenského prostoru a ty, jež hodlají navštívit zemi neschengenskou.

2.4. Schengenský informační systém (SIS I a SIS II)

Současný SIS I nebral v potaz možnost prudkého nárůstu členských států, ke kterému došlo v roce 2004. Informační technologie, na níž systém stojí, nejsou dostatečně flexibilní, aby mohly plnit rozšířené funkce, a kromě toho velmi rychle

⁸ <http://www.mvcr.cz/clanek/eu-schengen-ceska-republika-se-stala-soucasti-schengenskeho-prostoru.aspx>

zastarávají. Členské státy Schengenské úmluvy se obávaly ohrožení stability systému, či naprostého znemožnění jej provozovat. Ještě dříve, než se Schengenské *acquis* stalo součástí právního rámce EU, bylo rozhodnuto vyvinout druhou generaci SIS (SIS II).

SIS II je možno charakterizovat jako centrální systém obklopený Národními rozhraními. Prostřednictvím těchto rozhraní by měl každý členský stát možnost vkládat i získávat data.

2.4.1. SIS II musí být schopen vyhovět následujícím kritériím:

- ***možnost zvyšování svého objemu***

Systém musí být schopen pracovat s více než dvojnásobným počtem členských států než je tomu dosud, včetně organizací, které by mohly mít buď úplný, nebo alespoň částečný přístup k datům (např. Evropský policejní úřad Europol).

- ***flexibilita***

Musí být schopen zpracovávat a koordinovat větší množství dat, jak dřívějších, tak i nových.

- ***jednotný ráz***

Homogenní systém, zejména pokud jde o národní rozhraní, má pozitivní dopad na ověřování dat, jejich kvalitu, spolehlivost (integritu) a bezpečnost. Patří sem rovněž jednotná pravidla ověřování správnosti a potenciální zavedení jednotného dotazovacího formuláře. Toto kritérium by snížilo náklady na systém.

- ***spolehlivost***

Systém by měl zajistit správnost dat, jejich bezpečné dodávání a měl by vyloučit korupci. Zároveň by měl maximálně předcházet chybám a celkovému zhroucení systému. Důležitým aspektem spolehlivosti by měla být jeho vysoká výkonnost, např. policejní dotaz by měl být vyřízen během pěti sekund.

- **úspornost**

Řízení systému na ústřední i národní úrovni by mělo být jednoduché a tím co nejméně finančně náročné.

- **bezpečnost**

Systém musí být zajištěn nejen fyzicky (tj. omezený vstup do sídla systému a do počítačových místností), ale i logisticky.

2.4.2. Postup budování SIS II

V lednu 2002 byl ustaven Výbor SIS II složený ze zástupců členských států. Zástupci tehdejších kandidátských zemí se zasedání tohoto výboru zúčastnili poprvé v květnu 2003 jako pozorovatelé.

V říjnu 2002 byla ustavena Řídící rada projektu spolupracující v rámci Evropské komise s Generálním ředitelstvím pro informační společnost, Generálním ředitelstvím pro podniky a dalšími službami, jako např. Ředitelstvím pro informatiku a Personálním a správním ředitelstvím.

V rámci Generálního ředitelství pro justici a vnějškové věci (v současnosti GŘ pro spravedlnost (justici), svobodu a bezpečnost) vznikl nový "odbor (unit) pro velké informační systémy" a v jeho rámci "SIS Team", jehož posláním je, mimo jiné, součinnost s dalšími významnými projekty v oblasti informačních technologií v rámci justiční a policejní spolupráce, tj. SIS II, EURODAC (systém evidující otisky prstů) a VIS (Visa Information System).

S cílem zajistit maximální průhlednost práce na SIS II jsou k účasti v Řídící radě projektu zváni i zástupci států předsedajícího Radě EU.

2.4.3. Architektura systému

Bylo provedeno vyhodnocení všech výše uvedených kritérií formou prováděcí studie a byla vybrána čtyři kritéria jako základ pro rozhodování o technické architektuře systému.

Prováděcí studie rovněž navrhla třináct možností, které se navzájem lišily, pokud jde o místo uložení dat (centrálně, decentralizovaně, nebo v národních systémech smluvních stran), dále pokud jde o typ zpracovávaných dat (textová, multimediální atd.) a též pokud jde o sdílení dat vzhledem k jejich vlastnictví. V důsledku toho existovaly i rozdíly ve zpracování dat a v komunikačních metodách.

2.4.4. Náklady

Náklady vynaložené v souvislosti s provozem a údržbou SIS II budou hrazeny z rozpočtu Evropské unie. Náklady na vývoj, přizpůsobení a na provoz jednotlivých národních strategií (NS) nese příslušný členský stát.

2.4.5. Záznamy v SIS II

Záznamem rozumíme rozsah údajů zařazených do SIS II, které umožní příslušným orgánům identifikovat osobu nebo věc s ohledem na konkrétní opatření, které má být učiněno.

Prováděcí úmluva k Schengenské dohodě z roku 1990 počítala pouze s textovými údaji popisujícími osobu nebo věc, která měla být do systému zařazena. V průběhu fungování SIS I se však projevila řada provozních problémů, zejména při vyhledávání a identifikaci osob.⁹

Osoby, jenž věděly, o své evidenci v systému jako nežádoucí, skrývaly svou identitu pod falešnými jmény. SIS jedna identifikuje osobu pouze jménem, neumožňuje v tomto případě zjistit, zda se jedná o hledanou osobu. S tímto je propojena i další problematika týkající se četnějšího výskytu některých jmen, což může způsobit zařazení nevinné osoby do systému.

⁹ <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm>

Ukázalo se, že jediným řešením těchto problémů je biometrická identifikace osob a zařazení biometrických dat do systému. Návrh uvádí jako potřebné následující údaje:

- příjmení a jména, jméno při narození i dříve užívaná jména, případně zvlášť vedené přezdívky,
- datum a místo narození,
- pohlaví,
- fotografie, otisky prstů,
- státní občanství,
- veškeré zvláštní objektivní a tělesné znaky nepodléhající častým změnám,

SIS II musí být natolik flexibilní, aby umožnil pozdější zařazení dalších údajů, jejichž nezbytnost vyplyne v průběhu provozu SIS II.

2.4.6. Zabezpečení a důvěrnost údajů

Členské státy mající přístup k údajům zpracovávaným v SIS II jsou povinny přijmout nezbytná opatření, aby:

- zabránily všem neoprávněným osobám v přístupu k zařízením,
- zabránily neoprávněným osobám v přístupu, čtení, kopírování, pozměňování nebo výmazu údajů SIS II a nosičů dat,
- zajistily možnost následně kontrolovat a zjišťovat, kdy a kým byly zaznamenány jaké údaje SIS II,
- zabránily neoprávněnému zpracování údajů SIS II v NS a veškerému neoprávněnému pozměňování nebo výmazu údajů SIS II zaznamenaných v NS,
- zajistily, že oprávněné osoby mají při užívání NS přístup pouze k údajům SIS II, které spadají do jejich působnosti,

- zajistily možnost kontroly a evidence, kterým orgánům lze údaje SIS II zaznamenané v NS předávat prostřednictvím zařízení pro přenos údajů.

2.4.7. SIRENE

Název SIRENE je složen ze slov Supplementary Information Request at the National Entry (Žádost o doplňující informace k vnitrostátnímu záznamu). Jsou zřízeny ve všech státech Schengenské spolupráce a slouží především pro bližší, či doplňující informace a koordinaci opatření, jež nalezneme přímo v Schengenském informačním systému. Zajišťuje, že bude přijato opatření odpovídající bezpečnostní politice v případech zatčení osoby, byl-li osobě upřen vstup a přesto se dále pokouší do Schengenského prostoru vstoupit, v případech nalezení pohřešovaných osob, zajištění odcizeného vozidla nebo dokladů totožnosti apod.

Centrály SIRENE, zajišťují nepřetržitou službu s hlavním úkolem zadávání záznamu do SIS a jejich následného monitorování. Centrály jsou velmi důležité pro přeshraniční policejní i justiční spolupráci.

Nejdůležitější úkoly, které jsou kladeny na bedra organizace SIRENE:

- koordinování chystaných opatření, předávání doplňujících informací a zpracování případných shod,
- v rámci oblasti policejní spolupráce v boji s trestnou činností a jejím odhalování musí v kterékoliv zemi být poskytnuta právní pomoc,
- spolupráce v justiční oblasti, zejména vydávání a navrácení podezřelých, a to letecky ze všech zemí Schengenské spolupráce
- poskytnutí informací uvedených v databázi SIS I a v budoucnu SIS II a z vnitrostátních policejních databází, se kterými bude zacházeno v rámci zákona o ochraně osobních údajů,
- vypracování pravidel pro oprávněné využití SIS pro všechny podřízené orgány a složky, organizovat kurzy odborné přípravy a účastní se všech operací, jež by mohly mít schengenské země velký dopad,

- napomáhá novým členským státům EU při zřizování jednotek i institucí, jež jsou nutné pro naplnění Schengenského acquis

Musíme však přihlídnout ke značné vnitrostátní rozdílnosti v oblastech struktury a možnostech donucovacích a justičních orgánů ve státech Schengenské spolupráce. Proto dochází k rozdílnému provádění jednotlivých úkolů.

2.5. Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích (FRONTEX)

Agentura, sídlící ve Varšavě vznikla potřebou zesílené ochrany vnějších hranic Schengenského prostoru. Celý název zní Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích a je známější pod názvem FRONTEX.

Úkoly Agentury:

- spolupráce mezi schengenskými zeměmi v oblasti řízení vnějších hranic,
- nápomoc při odborné přípravě pohraničních stráží,
- vypracovává společné standardy,
- provádí analýzu rizik,
- v případě potřeby některého členského státu může napomoci v oblasti operativní a technické pomoci na vnějších hranicích,
- podpora a organizace návratových operací,
- monitoruje vnější hranice.

Za účelem větší soudržnosti FRONTEX úzce spolupracuje s ostatními partnery Společenství a EU odpovědnými za bezpečnost vnějších hranic (např. Evropským policejním úřadem EUROPOL, Evropskou policejní akademií CEPOL, Evropským úřadem pro boj proti podvodům OLAF) a dále s institucemi odpovědnými za celní spolupráci a za spolupráci v oblasti hygienických a veterinárních kontrol.¹⁰

Pro zvýšení bezpečnosti hranic FRONTEX zajišťuje spolupráci států při jednotlivých akcích, které se týkají provádění opatření Společenství v problematice kontroly vnějších hranic.

¹⁰ <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm>

2.6. Schengenbus

Jedná se o speciální vozidlo sloužící pro cizineckou policii České republiky, které je vybaveno nejmodernější technikou, jež lze využívat mobilně. Zařízení obsahuje:

- dva notebooky spojené s tiskárnou, intranetem (funguje na stejné bázi jako internet, ale souží pro potřeby policie a občan, který není policistou nebo zaměstnancem policie, nemá na intranet přístup – je to z důvodu chránění dat) a mikroskopem. V notebookech mají policisté vzory cestovních dokladů nejen cizinců, ale i občanů České republiky, včetně řidičských průkazů, povolení k pobytu, víz apod. Tyto vzory obsahují informace a názorné detaily různých markant, jedná se o např.: na jakých stránkách a jakého vzoru se v dokladech nacházejí hologramy, kinegram, vodoznaky, mikrotext apod. Tato databáze (srovnávací materiál) umožňuje policistům odhalovat padělané nebo pozměněné výše uvedené dokumenty za využití veškeré techniky, která se nachází v Schengenbusu.
- videospektrální komparátor (zoom, který zvětší prověřovaný dokument až patnáctkrát, což umožňuje zkoumat i drobné detaily ochranných prvků - na kinegramu se objeví obrys houslí a po obvodu slova národní hymny, může měnit také různé filtry a světla – například boční světlo ukazuje profilované prvky, vyhodnocuje také kontrolní součty, které dříve technici museli dělat sami) Častěji se užívá název videokomparátor slouží zejména k odhalování padělaných nebo pozměněných přechodových razítek. Díky filtrům lze také odhalit výmaz jakéhokoliv záznamu např. v cestovním dokladu.
- videomikroskop (využíván, pokud zvětšení videospektrálním komparátorem nestačí, zvětšení tímto zařízením je až stopadesátinásobné).¹¹ Využívá se zejména při odhalování výměny fotografií v cestovních dokladech.

¹¹ http://melnický.deník.cz/zpravy_region/laborator-v-schengenbusu-okamzite-odhali-padelky.html

- docutest (policisté tomuto přístroji říkají příznačně „mikrovlnka“ a to pro svůj vzhled) Docutest slouží zejména ke kontrole jistících prvků a vodoznaků v cestovních dokladech. Jistící prvky je možné kontrolovat také pomocí videospektrálního komparátoru.

Schengenbus slouží pro odhalení padělaného či pozměněného cestovního dokladu, například občanského, řidičského či technického průkazu. Obecně se dají takto odhalit veškeré veřejné listiny. Co se týče pohledu zvenčí, neliší se od jiných policejních dodávek, při pohledu dovnitř však už je změna velmi zřetelná. Pořízení takového pojízdné „služebny“ vyjde na víc jak dva miliony korun.

Pokud je Schengenbus zapojen do akce, nachází se v něm dva specialisté, kteří se zabývají zkoumáním dokladů, které jim poskytnou kolegové z terénu. Vozidlo se musí nacházet v blízkosti elektřiny, kterou potřebuje pro provoz speciální techniky, která se ve voze nachází. Čili je zaparkováno v blízkosti zdroje či je napojeno na vlastní mobilní elektrocentrálu.

Policisté díky Schengenbusu ročně odhalí na stovky padělků. Využívají ho například při kontrolách velkých vietnamských tržišť nebo při akcích proti nelegálním přechodům velkých skupin Čečenců z Polska a Rakouska. Odhalení padělaného dokladu je někdy krátkodobou záležitostí, někdy při „dokonalém“ padělku může trvat i delší dobu, třeba hodinu nebo den.

2.6.1. Příklady využití Schengenbusu v praxi

1. Na Příbramsku policisté kontrolovali ubytovny a firmy zaměstnávající cizince

Policie uvedla zprávu, kde devět policistů včetně speciálního auta vybaveného na kontrolu pravosti dokladů „Schengenbusu“ kontrolovalo v rámci pravidelných akcí ubytovny v okrese Beroun a na Příbramsku. Celkem provedli kontrolu šesti ubytoven a dvou firem. Výsledkem akce bylo prověřeno 44 cizinců a udělena jedna pokuta za opakované porušení povinnosti mít na území ČR sjednané zdravotní pojištění.

Policisté také v rámci akce seznamovali cizince s projektem „Dobrovolných návratů cizinců“, který vydalo Ministerstvo vnitra.¹²

2. Cizinečtí policisté změnili způsob práce i místo působení

Práci cizineckých policistů významně ovlivňuje moderní technika. Do hloubky 25 kilometrů od hranic pravidelně vyjíždí tzv. schengenbus s technickým vybavením ke kontrole a ověření dokladů. Při nočních hlídkách pomáhá policistům u velkých parkovišť, dálničních mostů, nádraží a dalších míst termovize, která dokáže monitorovat pohyb osob, do akcí v terénu bývá nasazován vrtulník.

V prvním pololetí cizinecká policie v severních Čechách uskutečnila 4190 pobytových kontrol, policisté zkontrolovali 486 hotelů, penzionů a ubytoven a 1575 výrobních objektů. *„Zjistili jsme 2311 přestupků proti zákonu a pobytu cizinců, v blokovém řízení byly uloženy pokuty za zhruba dva miliony korun,“* dodal Zeman.¹³

Česká republika musela podstoupit řadu změn jako například vytvoření účinných nástrojů pro potírání kriminality či naučit se využívat Schengenský informační systém, aby se mohla stát členem Schengenského prostoru. Celý proces byl zdlouhavý a náročný, ale nakonec se podařilo přijaté podmínky splnit a Česká republika se může hrdě hlásit ke členství v této spolupráci.

¹² <http://www.policie.cz/clanek/schengenbus-usnadnuje-praci-policistum.aspx>

¹³ http://ustecko.regiony24.cz/aktualne/vypis.aspx?id_clanku=34384

3. Zhodnocení efektů členství ČR v Schengenském prostoru

3.1. Výhody a nevýhody vstupu České republiky

3.1.1. Výhody

Konec kontroly pasů, a tím i čekání na jejich vydání spojené s nemalými náklady, znamená pro všechny občany Schengenského prostoru nespornou výhodu. Tato skutečnost usnadní jejich cestování, a také práci úřadů, jež je vydávají. S tímto souvisí i odstranění kontrol na hraničních přechodech. Toto však neznamená, že zcela vymizí, avšak běžný občan není kontrolován.

Mezi jednu z nezanedbatelných výhod patří i posílení mezinárodní spolupráce, kterou vytvoření Schengenského prostoru podporuje. Spolupráce se projevuje v oblasti bezpečnostní politiky, policejní a justiční kooperace, podpory rozšíření dopravní infrastruktury, větší zaměřenosti na ochranu životního prostředí. Posílení informačních toků mezi zúčastněnými zeměmi a nezbytné zajištění ochrany osobních údajů, jež jsou využívány v databázích, jako je například Schengenský informační systém pro snížení kriminality.

Volný pohyb osob v rámci Schengenského prostoru umožňuje občanům České republiky, stejně jako lidem žijícím v některém ze členských států příležitost pracovat v kterékoli této zemi, či se aktivně připravovat na budoucí povolání ve vzdělávacích institucích, které mohou mít vyšší kvalitu výuky než jaká by mohla být poskytnuta v jejich mateřské zemi. Tento fakt znamená šanci na vyšší kvalifikaci, lepší pracovní podmínky a následné ohodnocení práce, které může přispět ke zvýšení kvality života.

Otevření hranic je spjato s přílivem rekreantů do České republiky, ať už se jedná o naše lázně či historické památky. Se zvýšeným cestovním ruchem dochází k růstu finančních prostředků, jimiž nám turisté pomáhají v dalším rozvoji, například venkova, pamětihodností a chráněných krajinných oblastí, a také k rozmachu regionů jako celků.

3.1.2. Nevýhody

Mezi nejvýraznější negativum otevření hranic bychom mohli zařadit pašeráctví, především drog a omamných látek, střelných zbraní, nelegální převoz imigrantů. Dalším aspektem je zvýšení počtu krádeží, trestných činů, možných úkrytů osob podezřelých či už trestně stíhaných za spáchání zločinné činnosti. Také zvýšení přílivu dívek, jež poskytují erotické služby za úplatu, což značně ovlivňuje morální základ státu. S přílivem cizinců může docházet k častějším únosům za účelem následného prodeje, objevuje se také stále více snímků, které zachycují častější sexuální zneužívání dětí. Tyto záznamy se následně prodají, což vynese finanční prostředky kuplířům, ale na úkor pošpinění jména naší země.

Samotný příliv přistěhovalců ohrožuje naši zemi z několika důvodů:

- levná pracovní síla, která může ohrozit pracovní příležitosti občanů České republiky, s čímž je spojená nezaměstnanost země,
- náklady spojené s vyhoštěním nelegálních přistěhovalců, či jejich převozem, ubytováním, stravou...,
- náklady na zajištění zdravotní péče v případě hospitalizace,
- únosy dětí zpět do země původu přistěhovalce,
- odliv našich kvalifikovaných pracovníků,
- zvýšená kriminalita obecně – hlavně krádeže,
- zhoršení ekonomické situace související se stínovou ekonomikou¹⁴,
- rozšíření přenosných nemocí, například AIDS, Syfilis, tuberkulóza, apod.

Díky zvýšenému počtu různých etnických menšin dochází k diskriminaci, která se následně projevuje násilím v dané společnosti a je pro zemi nepříznivá, jelikož brání dodržování ústavního dokumentu Listiny základních práv a svobod.

¹⁴ Stínová ekonomika - ekonomické aktivity, které nejsou oficiálně podchyceny. Práce prováděné na černo. Vyskytuje se v ekonomikách v oblastech, kde je činnost zakázaná, nebo nedostatečně rozvinutá v oficiálních strukturách, nebo z důvodu daňového úniku.

V rámci Schengenské prováděcí úmluvy se členské země zavázaly přijmout jistá opatření v souvislosti s policejní a justiční spoluprací, bezpečnostní politikou, vydáváním víz a azylovou politikou, což značně omezuje provádět jistá opatření pouze na národní úrovni.

Se zvýšením imigrace je spojená vyšší činnost cizinecké policie ČR, která provádí razie, aby zabránila nelegálnímu pobytu přistěhovalců a postarala se o jejich následné vyhoštění. Tato činnost významně navyšuje kapitolu rozpočtu, jež se týká Policie ČR.

3.1.3. Dvoznačný pohled na investice a české podnikání

S otevřením hranic přišla na naše území řada investorů, kteří začali vykupovat pozemky a vytvářet na nich stavby, především obchodní domy a různé průmyslové objekty. Tento výkup snižuje zelené plochy, jichž Česká republika nemá mnoho a mohly by sloužit k lepším účelům než je například industrializace. Útvary vystavěné za účelem průmyslové činnosti i přes opatření daná zákonem o životním prostředí vypouštějí do ovzduší plno škodlivých zplodin a často vytvářejí i kontaminovaný odpad, jež znečišťuje naše vodní toky i půdu.

Naopak pozitivem těchto investic je zvýšení počtu pracovních míst, z čehož vyplývá nárůst zaměstnanosti a také ekonomický rozvoj celé země. Investoři ze zahraničí znají i jiné technologické postupy, než známe v České republice a díky jejich činnosti u nás získáváme v této oblasti nové informace, které můžeme využít k dalšímu rozvoji v oblasti vědy a výzkumu.

3.2. Povědomí Čechů o Schengenské spolupráci

3.2.1. Charakteristika dotazníku¹⁵

Dotazník, jenž jsem sama zpracovala, čítal patnáct otázek, které se zaměřovaly na celou oblast Schengenské spolupráce a měly ukázat, zda občané České republiky jsou do dané problematiky dostatečně zasvěceni.

¹⁵ Viz příloha č. 1

Náplní bylo, co je Schengen, význam pojmu Schengenský prostor, rok podepsání první Schengenské dohody, s tím související místo podpisu a signatářské země, kolik zemí už je zapojeno do Schengenské spolupráce, kdy se připojila Česká republika do této kooperace v rámci pozemních a vzdušných hranic, co se skrývá pod názvy Schengenský informační systém a Schengenbus a poslední tématicky zaměřeným dotazem bylo zjištění, zda si občané myslí, že přístup České republiky do schengenské spolupráce je přínosem či nikoli.

3.2.2. Kdo ví více o Schengenském prostoru muži nebo ženy

První otázka se zabývala tím, jaký je význam pojmu Schengen. Z řad žen znalo správnou odpověď pouze 19 %, naproti tomu muži byli o něco úspěšnější. Že správnou odpovědí je vesnice na území Lucemburska vědělo 28 % mužů, ač toto není uspokojivý výsledek, nepatří k nejhorším výsledkům mého dotazníku.

Druhá otázka diskutuje téma Schengenského prostoru, v rámci čehož vyzvedává odstranění kontrol na hraničních přechodech. Pojednávalo se o rozdílnosti vnitřních a vnějších hranic. Opět se ukázalo, že ženy se v tomto znalostním kvízu tak dobře neorientují, prohrály totiž v poměru 28 % ku 47 %.

Třetí otázka pojednávala o roce podpisu první Schengenské dohody. V této otázce se konečně ženy projevily a zvítězily na plné čáře o 12 %, protože jak se říká, muži nemají hlavu na data.

Čtvrtý dotaz se týká místa podpisu zmíněné dohody. Zde opět ženy dokázaly svou převahu. Správnou odpověď uvedlo 95 % dotázaných. Ale nebudme na muže zlí, 87 % prokázalo dobré znalosti, a to je také nesporným úspěchem.

Pátá otázka zkoumala, zda občané vědí, kdo byli signatáři této dohody. Tady se prokázala schopnost logického postupu při myšlení, neboť 80 % mužů odpovědělo správně, jelikož si dali do souvislosti, že to budou zřejmě země, které mají společné hranice, což zbývající možnosti vylučují. Ženy se svými 62 % na tom ale nebyly až tak zle.

Šestý dotaz, týkající se počtu zapojených zemí v Schengenském prostoru, ač se mi zdál jednoduchý, byl pro většinu dotázaných velkým oříškem. A to jak pro ženy, tak pro muže, jelikož se umístili na stejné pozici s 35 %.

Sedmá a osmá otázka měly být záchranným bodem, neboť pojednávaly o zrušení kontrol v rámci pozemních a následně vzdušných hranic v našem státě. To byl ale pouze asi můj názor, protože ženy uspěly z 35 % a muži z 32 %, což sice vykazuje s ohledem na pohlaví nepatrný rozdíl, ale z pohledu znalosti velký nedostatek.

S devátou otázkou se začalo blýskat na lepší časy. Ženy prokázaly velmi dobrou znalost v dané problematice, dosáhly celých 84 % úspěšnosti. Můžeme pochválit i muže, ačkoli správných odpovědí bylo méně, informovanost prokázalo 68 % dotázaných mužů.

A konečná desátá otázka zahrnující pojem Schengenbus se zdála být pro hojnou většinu zcela neznámou skutečností. Z řad žen odpovědělo správně pouze 30% a mužů to bylo ještě o dalších 5 % méně.

Když se podíváme na všechny výsledné hodnoty, zjistíme, že české ženy se o danou problematiku zajímají více než muži, ač bychom tipovali přesně naopak.

Číselné zhodnocení vyplývá z tabulek, které naleznete pod tímto textem.

Tabulka č. 3.1: Ženy

Otázka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet správných odpovědí	8	12	16	41	27	15	19	11	36	13
Počet špatných odpovědí	31	31	27	2	16	28	24	32	7	8
Počet neutrálních odpovědí	4	x	x	x	x	x	x	x	x	22

Pozn.: Tam kde je v tabulce „x“ nebyla možná neutrální odpověď

Pozn. 2: U otázky číslo 11 není ani špatná ani správná odpověď proto není zahrnuta v tabulce

Tabulka č. 3.2: Muži

Otázka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet správných odpovědí	16	27	14	50	46	20	16	21	39	14
Počet špatných odpovědí	38	30	43	7	11	37	41	36	18	9
Počet neutrálních odpovědí	3	x	x	x	x	x	x	x	x	34

Pozn.: Tam kde je v tabulce „x“ nebyla možná neutrální odpověď

Pozn. 2: U otázky číslo 11 není ani špatná ani správná odpověď proto není zahrnuta v tabulce

3.2.3. Celkové zhodnocení populace České republiky

V tabulce, která následuje po tomto textu se dočtete, jak dopadl výzkum v rámci vzorku sto obyvatel České republiky. Ve věkové kategorii 15 – 20 let, do níž můžeme zařadit převážně středoškolské studenty či učně, bylo patnáct dotázaných. Ve druhé kategorii 21 – 30 let, ve které se nachází vesměs vysokoškolští studenti a aktivně pracující občané, bylo padesát osm. A ve třetí kategorii 31 let a více, kam zařadíme opět pracující, nezaměstnané či důchodce, bylo dvacet sedm. Shrnuje údaje, jenž jsou v kapitole Kdo ví více o Schengenském prostoru muži nebo ženy. Dle mého názoru jsme jako národ málo informováni o dané problematice, neboť tabulka je jasným důkazem toho, že postrádáme jakoukoliv orientaci na dané téma. Byla jsem až sama překvapena, jak tento výzkum dopadl. Očekávala jsem sice mezery ve znalosti, ale u některých otázek jsem myslela, že lidé váhat nebudou, viz otázka vstupu České republiky do Schengenského prostoru a odstranění kontrol v rámci pozemních a následně vzdušných hranic.

Tabulka č. 3.3: Česká republika celkem

Otázka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet správných odpovědí	24	39	30	91	73	35	35	32	75	27
Počet špatných odpovědí	69	61	70	9	27	65	65	68	25	17
Počet neutrálních odpovědí	7	x	x	x	x	x	x	x	x	56

Pozn.: Tam kde je v tabulce „x“ nebyla možná neutrální odpověď

Pozn. 2: U otázky číslo 11 není ani špatná ani správná odpověď proto není zahrnuta v tabulce

3.2.4. Dávají Češi Schengenské spolupráci zelenou

Téměř čtvrtina dotázaných se vyjádřila protichůdně. Z pohledu dřívějšího rozdělení nahlíží na vstup do Schengenského prostoru hůře ženy, jelikož jsou vůči této spolupráci skeptické. Mají pro to samozřejmě své důvody, jimiž jsou vysoká kriminalita, pašeráctví – zejména v oblasti drog, omamných látek a alkoholu, především z důvodu obav o své potomky, pro které není tak těžké si drogu tím pádem opatřit. Běžně na ulicích slyšíme: „všechno se má zkusit, zkusím to jednou, nic mi to neudělá!“ A právě díky této ideji se mnoho teenagerů ocitne na cestě

k drogové závislosti. Tato bázeň spojuje všechny dotázané ženy, jež mají doma dospívající děti.

Někteří z dotázaných byli proti i z toho důvodu, že danou problematiku slyšeli poprvé z mých úst, do té doby se údajně s tímto pojmem vůbec nesetkali. V případech kusých informací měli pocit, že účast České republiky nemá význam a padl i názor, že se jedná o něco podobného jako RVHP¹⁶, Visegrádská skupina¹⁷, z čehož vyplývá, že tato spolupráce nebude trvalého rázu.

Mnoho obyvatel se vyjádřilo také neutrálně a to z principu, že pro ně samotné je to pouhým faktem, ale jich osobně se to žádným způsobem nedotýká či je jim to zcela jedno.

Objevovaly se také vtipné odpovědi typu – jedná se o hry bez hranic nebo je to více free či nosit pas je nudná záležitost a přežitek „starých dob“.

Pro vstup do Schengenského prostoru byla více než polovina dotazovaných. Na celou spolupráci pohlíží velmi realisticky a i přes některé nedostatky převažují pozitiva z našeho členství. Největším kladem se jednoznačně pro tázané stala větší volnost při cestování z důvodu odstranění kontrol na hraničních přechodech. Dále například mobilita pracovních sil, nepotřebnost pasu a možnost studovat i v jiné zemi, ač tato výhoda plyne už ze samotného členství v Evropské unii.

Další přínosy vidí ve snižování nákladů celních úřadů, výrazné zkrácení čekacích dob na hraničních přechodech. Jako výrazné plus vidí občané posílení mezinárodních vztahů, podporu podnikatelských příležitostí či příliv turismu a investičních pobídek do rozvoje země.

Některé názory se zaměřily především na oblast sortimentu poskytování výrobků a služeb, který se díky tomuto prostoru výrazně rozšíří, a tím pádem dojde k větší konkurenceschopnosti naší země v mezinárodním měřítku.

Sice jen jeden člověk z mého vzorku vyslovil více než pravdivou myšlenku, že vstoupení České republiky do Schengenského prostoru je nedílnou součástí

¹⁶ Rada vzájemné hospodářské pomoci - mnohostranná mezinárodní ekonomická organizace socialistických států

¹⁷ Visegrádská skupina vznikla dne 15. února 1991 na setkání prezidentů V. Havla, J. Antalla a L. Wałęsy v maďarském Visegrádu. Ve Visegrádské deklaraci tehdejší tři členové skupiny vytkli za hlavní cíl plnou integraci do západních struktur.

integračního postupu. Tato krátká, leč velmi pravdivá odpověď mě udivila. Po celou dobu průzkumu se totiž vyjadřoval negativně a vystupoval proti celé Evropské unii. Jediné, v čem viděl pozitivum, je právě již zmíněný Schengenský prostor, který se mu zdá kladem, za který by tvůrci Evropské unie měli dostat pomyslnou jedničku.

Mezi nesporné klady patří také fakt, že členské země provádí společnou bezpečnostní, policejní a justiční spolupráci, z čehož vyplývá, že se nemusí zabírat zkoumáním jednotlivých právních řádů zemí, zapojených do tohoto prostoru.

3.3. Komparace povědomí českého a slovenského národa o Schengenském prostoru

V této části se dozvíte, jaká je znalostní úroveň českého a slovenského národa v oblasti Schengenské spolupráce.

Po vyhodnocení dotazníku i na Slovensku je patrné, že Česká republika se orientuje v dané záležitosti daleko více než naši sousedé. Tuto teorii podpoří i poměrový ukazatel správných odpovědí, kdy ČR ku SR je 7:3.

Když se podíváme na konkrétní otázky, zjistíme, v čem jsme jako národ vzdělanější oproti Slovákům.

V první otázce jsme na tom byly obdobně, Česká republika dopadla pouze o 4 % lépe než Slovensko. Tato skutečnost poukazuje na to, že oba národy se nechaly zmást druhou nabízenou možností.

Ve druhé otázce naopak dopadli lépe Slováci, a to s 41 % oproti našim 39 %. Tento nepatrný rozdíl značí, že i v této otázce jsme na tom byly jako národy obdobně.

U třetí otázky jsou opět výsledky velmi obdobné. Češi prokázali svou lepší znalost o pouhé 1 % než naši sousedé.

Čtvrtá otázka vykázala výsledek 91 % ku 87 % ve prospěch České republiky. Zde se ukázalo, že o něco více Slováků se nechalo zmást, ač v možnostech nic

základního nebylo. Místo podepsání v Schengenu se jim zdálo moc okaté. Nějak si asi neuvědomili, že právě odtud má Schengenská dohoda svůj název.

V páté otázce zase zazářili Češi, kteří prokázali své logické uvažování v rámci signatářských zemí, které díky významu Schengenského prostoru musí vykazovat společné hranice. Slováci to zřejmě nebrali v potaz, a proto dosáhli 57 % oproti našim 73 %.

V případě šesté otázky si Slováci lépe tipovali, jelikož počet zemí, který Schengenský prostor čítá správně nevěděl skoro nikdo. V tomto bodě nás předčili o 5 %.

U sedmé a osmé otázky, která se týkala již výše zmíněného zrušení kontrol s ohledem na pozemní a vzdušné hranice je výsledek velmi zajímavý. V obou srovnávaných státech odpověděli respondenti stejným procentem ČR – 35 % a SR 27 % na obě otázky. Z tohoto vyplývá, že opět na tom jsou lépe Češi.

Co se týče otázky deváté, je úspěch českého národa větší o 20 % oproti našim kolegům ze Slovenska.

A poslední desátá otázka je triumfem pro Slováky, kteří lépe usoudili význam slova Schengenbus, což jim zajistilo výsledek 30 % ku 27 %.

Tabulka č.3.4: Slovenská republika celkem¹⁸

Otázka	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Počet správných odpovědí	20	41	29	87	57	37	27	27	55	30
Počet špatných odpovědí	66	59	71	13	43	63	73	73	45	20
Počet neutrálních odpovědí	14	x	x	x	x	x	x	x	x	50

Pozn.: Tam kde je v tabulce „x“ nebyla možná neutrální odpověď

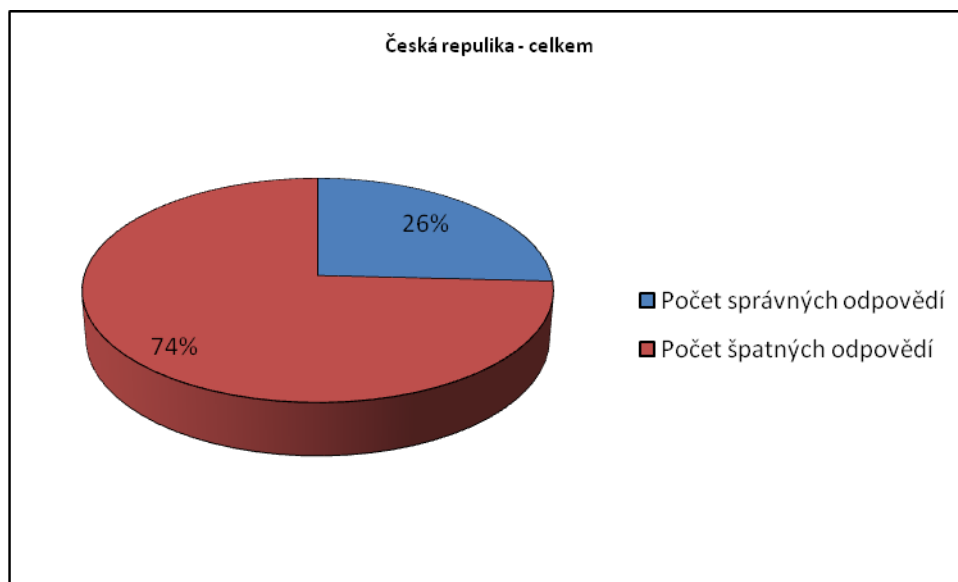
Pozn. 2: U otázky číslo 11 není ani špatná ani správná odpověď proto není zahrnuta v tabulce

Toto schéma je zřehlednění výsledků výzkumu na Slovensku v konkrétních číslech.

¹⁸ Dotazník pro Slovenskou republiku viz příloha č. 2

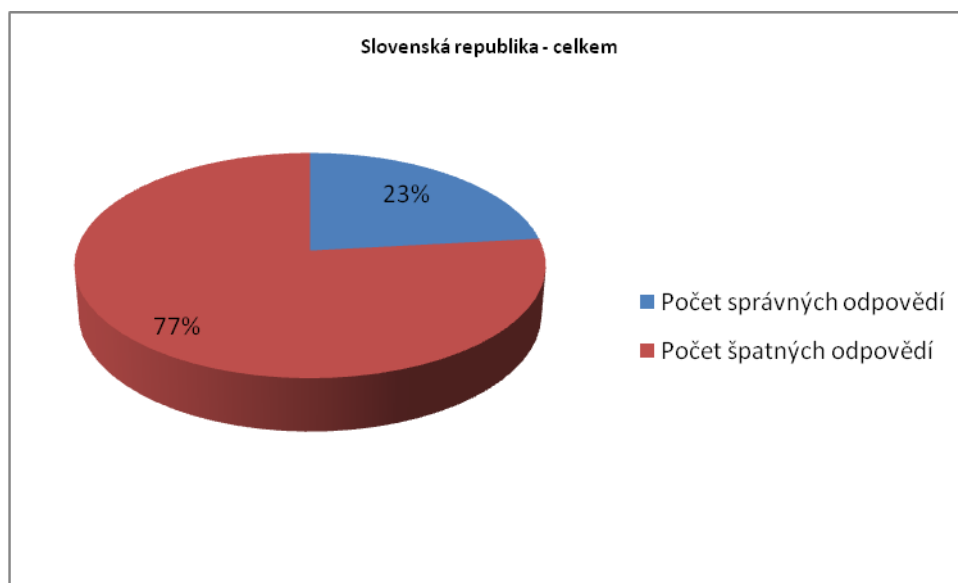
Z celkových tabulek pro Českou a Slovenskou republiku vychází tyto srovnávací grafy, na nichž zřetelně vidíte procentuální zhodnocení správných a špatných odpovědí.

Graf č. 3.1 Česká republika celkem

Graf celkových výsledků České republiky ukazuje, že národ odpověděl z 26 % správně a z 74 % špatně.

Graf č. 3.2 Slovenská republika celkem

Graf celkových výsledků Slovenské republiky dokládá fakt, že špatně reagovalo 77 % občanů a pouhých 23 % správně.

Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku Schengenské spolupráce a jejím cílem je poukázání na velké nedostatky, které souvisí se vstupem České republiky v rámci povědomí českého národa.

Můj názor na vytvoření Schengenského prostoru je v souladu s většinou Čechů. Tím pádem jako občan naší republiky dávám této spolupráci v rámci celé oblasti zelenou. Myslím si, že je to pro nás značným přínosem. Přeci jenom jsme územně malá republika, které se také někdy říká „Srdce Evropy“ a tato spolupráce nám může přinést pomyslné zvětšení, ač geografické hranice státu zůstávají samozřejmě stejné. Nesporným kladem jsou společné politiky vytvořené v rámci této spolupráce a také Schengenský informační systém, díky kterým se kompenzují negativa, jenž vyplývají z tohoto partnerství.

Mezi negativa samozřejmě zařadím zvýšení imigrace, s níž pojmím nárůst civilizačních nemocí. Další nevýhodou je nárůst kriminality, jejíž důsledky si každý dovede jistě představit, ať už jde o ukrývání se zločinců před výkonem trestu, pašování nelegálních látek či například příchod sexuálních deviantů do země.

Z reakcí občanů, které jsem díky svému průzkumu mohla vypožorovat jsem zjistila, že je hodně málo lidí informováno o této problematice. Až mě udivilo, že většina pouze tipovala, kupodivu se i trefila do správných odpovědí, ale to byla opravdu jen náhoda. Z tohoto důvodu mi nebyl téměř nikdo schopen odpovědět na otázku, zda si myslí, že je to pro Českou republiku přínosem či ne a hlavně proč tak míní. Tato skutečnost je pro naši vládu alarmující, neboť žijeme přeci v demokratickém státě a lidé by o výhodách a nevýhodách, co jim jakákoliv taková to spolupráce přináší, měli být průběžně informováni, ne nárazově jako to bylo právě v České republice. Občan je pak zmaten, či vůbec neví, čeho je naše republika členem a co to vlastně pro něj znamená. Nemůže si pak de facto vytvořit vlastní pohled na diskutovanou oblast. Tuto realitu je tedy třeba řešit, a to co nejdříve. Příklad řešení vidím ve vybudování informačního kanálu, který by byl lidem přístupný kdykoliv a na něm by se dozvěděli vše, co by chtěli znát. Případně také vytvoření televizního pořadu, který by se zabýval právě těmito otázkami, ať už jde o Schengenskou spolupráci, Evropskou unii a další kooperace, do nichž je Česká republika zapojena.

Seznam použité literatury

a) Knihy, příspěvky ve sborníku

DOČKAL, Vít; FIALA, Petr; KANIOK, Petr; PITROVÁ, Markéta. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. 1. vyd. Adamov: MIKADAPRESS, 2006. ISBN 80-210-4076-9.

LANGER, Ivan; LOUŽEK, Marek. Vstup do Schengenu: výhody a nevýhody. Praha, CEP, 2008. 79 s. ISBN 978-80-86547-96-1.

TÝČ, Vladimír. Základy práva Evropské unie pro ekonomy. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8.

b) WWW stránky

EUR-Lex. Přístup k právu Evropské unie. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 20. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(02\):CS:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(02):CS:HTML)

EurActiv. Vstup ČR do Schengenského systému. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 20. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/vstup-r-do-schengenskho-systmu>

EUROSKOP. Příprava na vstup ČR do Schengenu. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 18. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web <http://www.euroskop.cz/255/sekce/zmeny-vyplývající-z-přípravy-cr-na-schengen/>

EUROSKOP. Praktické informace. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 18. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web <http://www.euroskop.cz/257/sekce/zmeny-na-statnich-hranicich/>

Celní správa České republiky. Schengenský prostor a celní kontroly. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 21. 5. 2008]. Dostupné na World Wide Web <http://www.cs.mfcr.cz/CmsGrc/Tiskove-centrum/Tiskovy-archiv/2008/080521-schengensky-prostor-a-celni-kontroly.htm>

EUROSKOP. Historie Schengenské spolupráce. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 21. 5. 2008]. Dostupné na World Wide Web <http://www.euroskop.cz/301/sekce/historie-schengenske-spoluprace/>

Ministerstvo vnitra. Schengenská spolupráce a ochrana státních hranic. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 21. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen.html>

Policejní akademie České republiky v Praze. Schengenský informační systém. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 21. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web http://www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_3.html#15

Integrace. Schengen: návod k použití. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 12. 5. 2001]. Dostupné na World Wide Web <http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=315>

EUROSKOP. Vstup ČR do Schengenského prostoru. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 19. 10. 2006]. Dostupné na World Wide Web http://www.euroskop.cz/gallery/40/12126-eurocentrum_praha_19_1_10.pdf

Policie České republiky. Schengenbus usnadňuje práci. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 5. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web <http://www.policie.cz/clanek/schengenbus-usnadnuje-praci-policistum.aspx>

Aktuálně. Mapa Schengenská zóna volného pohybu. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 16. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web <http://aktualne.centrum.cz/eurorubrika/clanek.phtml?id=624710>

Deník. Laboratoř v Schenbuse okamžitě odhalí padělky. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 20. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web http://melnicky.denik.cz/zpravy_region/laborator-v-schengenbusu-okamzite-odhali-padelky.html

Regiony24. Cizinečtí policisté změnili způsob práce i místo působení. [on-line]. Duben 2009 . [cit. 20. 4. 2009]. Dostupné na World Wide Web http://ustecko.regiony24.cz/aktualne/vypis.aspx?id_clanku=34384

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informační systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že využít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu užití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněná v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do její výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2009

.....
Tereza Hanzelová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Horymírova 30, 700 30 Ostrava-Zábřeh

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Dotazník pro Českou republiku

Příloha č. 2: Dotazník pro Slovenskou republiku

Příloha č. 3: Fotografie Schengenbusu

Milý respondente/ milá respondentko!

Dovoluji si Vás požádat o vyplnění dotazníku, který se týká České republiky v Schengenském prostoru. Dotazník je anonymní, obsahuje 15 otázek a slouží pouze pro praktickou část mé bakalářské práce. Při uzavřených otázkách je třeba označit pouze jednu odpověď z uvedených možností, pokud není uvedeno jinak. Děkuji za Váš čas věnovaný tomuto dotazníku a přeji hezký zbytek dne.

1. Víte, co je Schengen?
 - a) vesnice na území Lucemburska
 - b) volný pohyb výrobních faktorů v rámci EU
 - c) nevím
2. Co znamená Schengenský prostor?
 - a) prostor, v jehož rámci dochází k odstranění kontroly na vnitřních i vnějších hranicích
 - b) prostor, v jehož rámci dochází k odstranění kontroly na vnitřních hranicích
 - c) prostor, v jehož rámci dochází k odstranění kontroly na vnějších hranicích
3. Ve kterém roce byla podepsána první Schengenská dohoda?
 - a) 1985
 - b) 1986
 - c) 1987
4. Kde byla podepsána Schengenská dohoda?
 - a) v Diekirchu
 - b) v Schengenu
 - c) v Echternachu
5. Které země byly prvními signatáři Schengenské dohody?
 - a) Španělsko, Portugalsko, Belgie, Nizozemí, Lucembursko
 - b) Německo, Francie, Řecko, Itálie, Belgie
 - c) Německo, Francie, Belgie, Nizozemí, Lucembursko
6. Kolik zemí je zapojeno do Schengenské spolupráce?
 - a) 15
 - b) 20
 - c) 25
7. Kdy se připojila Česká republika do Schengenské spolupráce v rámci pozemních hranic?
 - a) listopad 2006
 - b) prosinec 2007
 - c) leden 2008

8. Kdy se připojila Česká republika do Schengenské spolupráce v rámci vzdušných hranic?
- a) prosinec 2007
 - b) leden 2008
 - c) březen 2008
9. Víte, co znamená Schengenský informační systém?
- a) informační systém zahrnující geografické údaje o členských zemích
 - b) bezpečnostní databázový systém, provozován v souvislosti se zabezpečením hranic
 - c) systém, který slouží pro vytváření celních sazebníků pro třetí země
10. Říká Vám něco pojem „Schengenbus“ a víte k čemu slouží?
- a) ano, speciální vozidlo, které slouží k odhalení padělaného či pozměněného cestovního dokladu
 - b) ano, speciální vozidlo, které slouží pro snímání otisků podezřelých osob
 - c) ne, nic mi to neříká
11. Myslíte si, že vstup České republiky do Schengenské spolupráce je přínosem?
- a) ano (proč)
 - b) ne (proč)
12. Odkud víte o Schengenské spolupráci?
- a) televize
 - b) internet
 - c) tisk
 - d) jiné (uved'te)
13. Pohlaví
- a) žena
 - b) muž
14. Věková kategorie
- a) 15 – 20
 - b) 21 – 30
 - c) 31 a více
15. Jste:
- a) student/ka (jaké zaměření)
 - b) pracující
 - c) nezaměstnaný/á

Milý opýtaný/milá opýtaná!

Dovoľujem si Vás požiadať o vyplnenie dotazníku, ktorý sa týka Českej republiky v Schengenskom priestore. Dotazník je anonymný, obsahuje 15 otázok a slúži iba pre praktickú časť mojej bakalárskej práce. Pri uzatvorených otázkach je potrebné označiť iba jednu odpoveď z uvedených možností, pokiaľ nie je uvedené inak. Ďakujem za Váš čas venovaný tomuto dotazníku a prajem pekný zvyšok dňa.

1. Viete, čo je Schengen?
 - a) dedina na území Luxemburska
 - b) voľný pohyb výrobných faktorov v rámci EÚ
 - c) neviem

2. Čo znamená Schengenský priestor?
 - a) priestor, v rámci ktorom dochádza k odstráneniu kontroly na vnútorných i vonkajších hraniciach
 - b) priestor, v rámci ktorom dochádza k odstráneniu kontroly na vnútorných hraniciach
 - c) priestor, v rámci ktorom dochádza k odstráneniu kontroly na vonkajších hraniciach

3. V ktorom roku bola podpísaná prvá Schengenská dohoda?
 - a) 1985
 - b) 1986
 - c) 1987

4. Kde bola podpísaná Schengenská dohoda?
 - a) v Diekirchu
 - b) v Schengenu
 - c) v Echternachu

5. Ktoré krajiny boli prvými signátormi Schengenskej dohody?
 - a) Španielsko, Portugalsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko
 - b) Nemecko, Francúzsko, Grécko, Taliansko, Belgicko
 - c) Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko

6. Koľko krajín je zapojených do Schengenskej spolupráce?
 - a) 15
 - b) 20
 - c) 25

7. Kedy sa pripojila Slovenská republika do Schengenskej spolupráce v rámci pozemných hraníc?
 - a) november 2006
 - b) december 2007
 - c) január 2008

8. Kedy sa pripojila Slovenská republika do Schengenskej spolupráce v rámci vzdušných hraníc?
- a) december 2007
 - b) január 2008
 - c) marec 2008
9. Viete, čo znamená Schengenský informačný systém?
- a) informačný systém zahrňujúci geografické údaje o členských krajinách
 - b) bezpečnostný databázový systém, vykonávaný v súvislosti so zabezpečením hraníc
 - c) systém, ktorý slúži pre vytváranie colných sadzobníkov pre tretie krajiny
10. Hovorí Vám niečo pojem „Schengenbus“ a viete k čomu slúži?
- a) áno, špeciálne vozidlo, ktoré slúži k odhaleniu sfalšovaného či pozmeneného cestovného dokladu
 - b) áno, špeciálne vozidlo, ktoré slúži pre snímanie odtlačkov podozrivých osôb
 - c) nie, nič mi to nehovorí
11. Myslíte si, že vstup Slovenskej republiky do Schengenskej spolupráce je prínosom?
- a) áno(prečo)
 - b) nie(prečo)
12. Odkiaľ viete o Schengenskej spolupráci?
- a) televízia
 - b) internet
 - c) tlač
 - d) iné(uveďte)
13. Pohlavie
- a) žena
 - b) muž
14. Veková kategória
- a) 15 – 20
 - b) 21 – 30
 - c) 31 a viac
15. Ste:
- a) študent/ka (aké zameranie)
 - b) pracujúci
 - c) nezamestnaný/á

Zdroj: <http://www.policie.cz/galerie/schengenbus-295115.aspx?q=aW1naWQ9NjM4NTAmY3BpPTE%3d>